

DOĞRUDAN TEMİN KAPSAMINDA YAPILACAK SATINALMALARDA DAMGA VERGİSİ UYGULAMALARI

*STAMP DUTY IMPLEMENTATIONS DURING
PROCUREMENTS MADE WITHIN THE CONTEXT
OF DIRECT PROCUREMENT*

Oktay ÇAMDELEN^(*)

ÖZET

Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun “II. Kararlar ve Mazbatalar” başlıklı bölümünün 2. fıkrasında, ihale kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararlarının damga vergisine tabi olduğu belirtilmiştir. Buna karşılık, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22. maddesindeki doğrudan temin yönetimine göre gerçekleştirilecek satınalmalarda, ihale komisyonu kurulmaksızın, sadece görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından yapılan fiyat araştırması sonucunda düzenlenen piyasa fiyat araştırma tutanağına istinaden ihale yetkilisince verilen onay veya olurun, ihale kararı olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda tereddütler yaşanmaktadır. Bundan dolayı, 16.04.2005 tarih ve 25788 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 44 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22. maddesi gereğince yapılan doğrudan temin kapsamındaki alımlar sırasında düzenlenen kağıtlara ilişkin damga vergisi uygulamasına açıklık getirilmiş ve söz konusu Tebliğin 5. maddesinde, doğrudan temin kapsamındaki satınalmalarda, ihale komisyonunun kurulmaması halinde karar damga vergisinin aranmayacağı ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğrudan Temin, ihale komisyonu, damga vergisi, ihale kararı, piyasa fiyat araştırma tutanağı

ABSTRACT

According to the Article 2 of the table attached to the Stamp Duty Law, numbered 1 and named

^(*) Mükettiş, Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü

“II. Decisions and Returns”, every kind of procurement decision of official departments and public corporations, regardless of being subject to procurement laws, are subject to stamp duty. However, hesitations occur with relation to the fact that whether an approval of procurement authority based upon market price research minutes, which is drawn up as a result of price research by competent persons, without forming a procurement commission could be regarded as procurement decision. Therefore, the Stamp Duty General Communiqué, serial no. 44, published in the Official Gazette, dated 16 April 2005 and numbered 25788, clarifies the implementation of stamp duty concerning papers issued during direct procurements made in accordance with the Article 22 of the Public Procurement Law, numbered 4734. In the Article 5 of the aforementioned Communiqué, it is explicitly stated that procurement decisions taken without forming a procurement commission will not be subject to stamp duty.

Key Words: Direct procurement, procurement commission, stamp duty, procurement decision, market price research minutes

1- GİRİŞ

Bilindiği üzere, doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilecek satınalmalarda; ihale komisyonunun kurulması, ilan edilmesi, teminat istenilmesi ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda istenilen yeterlik kurallarının aranması zorunluluğu bulunmamaktadır. Sadece ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak alım sonuçlandırılmaktadır.

Ancak, doğrudan temin kapsamında yapılacak satınalmalarda, sözleşme düzenlenmeksizin ve ihale komisyonu kurulmaksızın, piyasa fiyat araştırma tutanağına istinaden ihale yetkilisince verilen onay veya olurunun, ihale kararı olarak değerlendirilip karar damga vergisine tabi tutulup tutulmayacağı hususunda tereddütler yaşanmaktadır.

Bu yazımızda, Damga Vergisi Kanunu ile 44 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği hükümleri çerçevesinde, ihale komisyonu olmaksızın sadece piyasa fiyat araştırma tutanağında en uygun teklif veren firmadan alınmasına yönelik ihale yetkilisinin onay veya olurunun ihale kararı sayılıp sayılmayacağı ile onay veya olura ilişkin belgeden karar damga vergisinin kesilip kesilmeyeceği hususu değerlendirilecektir.

2- DOĞRUDAN TEMİN KAPSAMINDA YAPILACAK SATINALMALARDA DAMGA VERGİSİ UYGULAMALARI

2.1- Doğrudan Temine İlişkin Genel Açıklama

22.01.2002 tarih ve 24648 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Uygulanacak İhale Usulleri” başlıklı 18. maddesinin (d) bendinde doğrudan temin yöntemine de yer verilmiş ve doğrudan temin yöntemi ihale usulleri arasında sayılmıştır. Ancak, 15.08.2003 tarih ve 25200 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4967 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle neticesinde, doğrudan temin yöntemi ihale usulleri arasından çıkarılmış ve Kamu İhale Kanununun “Doğrudan temin” başlıklı 22. maddesinde değişikliğe gidilmiştir.

Böylelikle, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22’nci maddesinde; *“Aşağıda belirtilen hallerde ih-tiyaçların ilân yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabilir...Bu mad-deye göre yapılacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve 10 uncu maddede sayılan yeterlik kurallarını*

arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasa fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilir.” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, doğrudan temin kapsamında; ihale usulleri için tespit edilen kurallara tabi olmadan, ilan yapılmadan, teminat alınmadan, ihale komisyonu kurma ve anılan Kanunun 10’uncu maddesinde sayılan yeterli kriterlerini arama zorunluluğu bulunmadan, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasa fiyat araştırması yapılarak ihtiyacın bir an önce temin edilmesi mümkün bulunmaktadır. Yani, kurumların bir takım ihtiyaçlarını daha çabuk ve kolay bir şekilde satınalmalarına imkan tanınmıştır.

2.2- Doğrudan Teminde Sözleşme Düzenlenmesi

Kamu İhale Genel Tebliği’nin “Doğrudan temine ilişkin açıklamalar” bölümünde, “Bu madde kapsamında alımı yapılacak malın teslimi veya hizmetin ya da yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi durumunda, alımın bir sözleşmeye bağlanması zorunlu olup bir defada yapılacak alımlarda sözleşme yapılması idarelerin takdirindedir. Buna karşılık, 22 nci maddenin (c) bendi kapsamında yapılan alımlarda ise madde metninde belirtildiği üzere sözleşme yapılması zorunludur.” denilmiştir. Dolayısıyla, doğrudan temin kapsamında yapılacak satınalmalarda; malın teslimi, hizmetin veya yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi halinde sözleşme yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Bunun dışında, ihale konusu alımın bir defada yapılabilmesi halinde ise, sözleşme düzenleme zorunluluğu bulunmamakla beraber idarenin takdirinde olduğunu da belirtmek gerekir.

İdarece 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22. maddesi (Doğrudan Temin) kapsamındaki alımlarda sözleşme düzenlenmesi durumunda, 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun I-A/1 fıkrası gereğince, bu sözleşmenin ya da üzerinde o kağıda sözleşme mahiyetini kazandıracak ifadeler yer verilen ve taraflarca imzalanan kağıtların (sipariş mektubu gibi) **sözleşme damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.**

Buna karşılık, doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilecek satınalmalarda, sözleşme düzenlenmemesi halinde, sözleşme damga vergisine tabi olması da söz konusu olmayacaktır.

2.3- Doğrudan Teminde İhale Komisyonunun Kurulması

Yukarıda da belirtildiği üzere, doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilecek alımın belli bir süreyi gerektirmesi durumunda sözleşme düzenlenmesi zorunlu tutulmuş olup, ilan edilmesi, yeterlilik kriterlerinin aranması, şartname düzenlenmesi, **ihale komisyonunun kurulması**, teminat alınması gibi hususlar tamamen kamu kurum ve kuruluşların takdirine bırakılmıştır.

Bu doğrultuda, idarelerin doğrudan temin kapsamındaki alımlarda ihale komisyonunun kurulması halinde, 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı Tablonun “II. Kararlar ve Mazbatalar” başlıklı bölümünün ikinci fıkrasında, ihale kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararlarının damga vergisine tabi tutulacağı hükmü yer aldığından, ihale komisyonu kararlarının da **karar damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.**

2.4- İhale Komisyonu Kurulmaksızın, Piyasa Fiyat Araştırma Tutanağına İstinaden İhale Yetkilisinin Oluru veya Onayı ile Alımın Sonuçlandırılması

Esas sorun, doğrudan temin kapsamında yapılan alımlarda, alıma konu ihtiyacın, piyasa fiyat araştırması sonucunda en uygun teklifi veren firmadan sözleşme düzenlemek veya sözleşme düzenle-

meden bedeli ödemek suretiyle alınmasına ilişkin ihale yetkilisinin onay veya olurunun, ihale kararı olarak değerlendirilip karar damga vergisine tabi tutulup tutulmayacağıdır.

Konu ile ilgili olarak, 16.04.2005 tarih ve 25788 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 44 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22. maddesi gereğince yapılan doğrudan temin kapsamındaki alımlar sırasında düzenlenen kağıtlara ilişkin damga vergisi uygulamasına açıklık getirilmiştir.

Anılan Tebliğin 5. maddesinde, “İdarelerin 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesi gereğince yaptıkları alımlar sırasında düzenlenen kağıtlara ilişkin damga vergisi uygulamasının aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapılması gerekmektedir.

Bilindiği gibi, 4734 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin birinci fıkrasında, bu maddede belirtilen hallerde ihtiyaçların ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabileceği belirtilmiş, aynı maddenin son fıkrasında da, ‘Bu maddeye göre yapılacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve 10 uncu maddede sayılan yeterli kurallarını arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilir.’ hükmü yer almıştır.

2004 Yılı Kamu İhale Genel Tebliğinde de, ‘4734 sayılı Kanunun 22 nci maddesinde belirtilen hallerde ihtiyaçların; Kanunun 18 inci maddesinde sayılan ihale usulleri için tespit edilen kurallara uyulmaksızın; ilan yapılmadan, teminat alınmadan, ihale komisyonu kurma ve anılan Kanunun 10 uncu maddesinde sayılan yeterli kriterlerini arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak temin edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Söz konusu hükümler uyarınca anılan maddede belirtilen nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasında kolaylık sağlanması amaçlanmış olmakla birlikte, ihtiyacın niteliğine göre, ilan yapılması, teminat alınması, ihale komisyonu kurulması, isteklilerde belirli yeterlilik kriterlerinin aranması ile şartname ve sözleşme düzenlenmesi gibi hususlar idarenin takdirindedir.

Bu madde kapsamında alımı yapılacak malın teslimi veya hizmetin ya da yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi durumunda alımın bir sözleşmeye bağlanması zorunlu olup bir defada yapılacak alımlarda sözleşme yapılması idarenin takdirindedir.’ denilmektedir.

Bu çerçevede, idarelerin 4734 sayılı Kanunun 22 nci maddesi kapsamında yapacakları alımlar nedeniyle belli parayı ihtiva eden bir sözleşmenin düzenlenmesi halinde bu sözleşmenin, idarelerce kurulacak ihale komisyonlarınca bir ihale kararının alınması halinde bu kararın, damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir. **Ancak, söz konusu alımlar nedeniyle belli parayı ihtiva eden bir sözleşmenin düzenlenmemesi ve ihale komisyonları kurularak bir ihale kararının alınmaması halinde ise damga vergisinin aranılmayacağı tabiidir.”** denilmektedir.

Bu çerçevede, yukarıdaki tebliğ hükmünden de anlaşılacağı üzere, doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilecek satınalmalarda, **ihale komisyonunun kurulmaması halinde karar damga vergisinin aranmayacağı açıkça belirtilmiştir.**

Her ne kadar, 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 2. maddesinde, vergiye tabi kağıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhlerin damga vergisine tabi olacağı açıklanmış ve Kanuna ekli (1) sayılı tablonun “II. Kararlar ve mazbatalar” başlıklı bölümünün 2. fıkrasında da, İhale kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü **ihale**

le kararlarının damga vergisine tabi olduğu belirtilmiş ise de, Kamu İhale Kanununun “Uygulanacak ihale usulleri” başlıklı 18. maddesinde, 30.07.2003 tarih ve 4964 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile doğrudan temin yönteminin **bir ihale usulü olmaktan çıkarılması**, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ekinde yer alan I sayılı tablonun, “Kararlar ve Mazbatalar” başlığı altındaki 2. fıkrasında, açıkça **“ihale kararları”**nın karar damga vergisine tabi olduğunun hüküm altına alınması ve Doğrudan temin kapsamındaki alımlara ilişkin damga vergisi konusuna açıklık getirmek amacıyla çıkarılan 44 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliğinin 5. maddesinde, **ihale komisyonları kurularak bir ihale kararının alınmaması halinde ise damga vergisinin aranılmayacağına belirtilmesi** hususları dikkate alındığında, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22. maddesi (Doğrudan Temin) gereğince yapılan alımlarda, **ihale komisyonu kurulmaksızın sadece piyasa fiyat tutanağına istinaden ihale yetkilisi tarafından verilen onay veya olura ilişkin belgeden, karar damga vergisinin kesilmemesi gerektiği düşünülmektedir.**

3- SONUÇ

Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun “II. Kararlar ve mazbatalar” başlıklı bölümünün 2. fıkrasında, İhale kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü **ihale** kararlarının damga vergisine tabi olduğu belirtilmiş olmasına karşılık, Kamu İhale Kanununun “Uygulanacak ihale usulleri” başlıklı 18. maddesinde, 30.07.2003 tarih ve 4964 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile doğrudan temin yönteminin **bir ihale usulü olmaktan çıkarılmış olması münasebetiyle doğrudan temin yöntemi bir ihale olarak nitelendirilmemektedir. Yani ortada bir ihale olmayıp, satınalma bulunmaktadır.** Bununla birlikte, doğrudan temin kapsamındaki alımlara ilişkin damga vergisi konusuna açıklık getiren 44 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliğinin 5. maddesinde, **ihale komisyonları kurularak bir ihale kararının alınmaması halinde ise damga vergisinin aranılmayacağına** belirtildiğinden, ihale komisyonunun kurulmadan, sadece piyasa fiyat araştırma tutanağına istinaden ihale yetkilisinin onay veya olurunun yer aldığı belgenin karar damga vergisine tabi olmaması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 11.7.1964 tarih ve 11751 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu
- 22.01.2002 tarih ve 24648 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
- 22.08.2009 tarih ve 27327 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu İhale Genel Tebliği
- 16.04.2005 tarih ve 25788 sayılı Resmi Gazetede 44 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği